LAUSUNTO
4.9.2023
PRH/1599/05/2023

Eduskunnan talousvaliokunnalle

PATENTTI- JA REKISTERIHALLITUKSEN LAUSUNTO (PRH)

Lausunto valtioneuvoston kirjelmästä eduskunnalle (U4/2023) komission ehdotuksesta digitaalisten välineiden ja prosessien käytön laajentamiseksi ja parantamiseksi yhtiöoikeuden alalla (*ehdotus*).

PRH kiittää mahdollisuudesta lausua asiasta. PRH suhtautuu myönteisesti asetettuun tavoitteeseen lisätä yritystoimintaan liittyvää avoimuutta ja vähentää yrityksille aiheutuvaa hallinnollista taakkaa.

Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2009/102/EY[1]

Ehdotus Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2009/102/EY yhtiöoikeuden alalla yhdenmiehen rajavastuuyhtiöistä muuttamisesta.

Ehdotuksen mukaan direktiivissä tarkoitetun yhdenmiehen yhtiön osakkaan henkilöllisyys julkistetaan aina yritysrekisterissä ja tieto asetetaan saataville rekistereiden yhteenliittämisjärjestelmässä.

Kaupparekisterilain (564/2023) mukaan rekisteriviranomainen saa luovuttaa tiedot tosiasiallisesta edunsaajasta, jos luovutuksensaaja on tunnistettu ja luovutuksensaajalla on rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä annetun lain (444/2017) 1 luvun 1 §:n mukainen peruste tietojen käsittelylle tai viranomainen tarvitsee tietoja lakisääteisen tehtävänsä hoitamiseksi. Hallituksen esityksessä eduskunnalle kaupparekisterilaiksi ja elinkeinotoimintalaiksi sekä eräiksi niihin liittyviksi laeista (HE 244/2022 vp.) on todettu tosiasiallisten edunsaajatietojen luovuttamisesta seuraavasti:

> *”Ottaen huomioon tosiasiallisia edunsaajia koskevien tietojen julkisuuteen liittyvä epävarmuus suhteessa tietosuoja-asetukseen,*

[1] Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2009/102/EY, annettu 16 päivänä syyskuuta 2009 , yhtiöoikeuden alalla yhdenmiehen rajavastuuyhtiöistä

Patentti- ja rekisterihallituksen tällä hetkellä noudattama käytäntö käyttötarkoituksen edellyttämisestä sekä luovutuksensaajan tunnistamisesta kirjattaisiin lakiin.”

PRH kiinnittää huomiota siihen, että ehdotus yhdenmiehen osakkaan henkilöllisyyden julkistamisesta ja tiedon asettamisesta saataville rekistereiden yhteenliittämisjärjestelmässä voisi vaarantaa osakeyhtiön osakkaan henkilötietojen suojaa. Suomessa perustetaan huomattava määrä yksityisiä osakeyhtiöitä, joissa osakkeen merkitsijänä on yksi henkilö. Osakeyhtiön perustamisen ja rekisteröimisen yhteydessä rekisteritiedoissa olisi julkaistava ainoan osakkeenomistajan henkilötiedot, ja nämä tiedot olisi asetettava saataville rekistereiden yhteenliittämisjärjestelmässä, jos direktiivimuutos toteutuu nyt ehdotetulla tavalla. Useimmiten ainoa osakkeenmerkitsijä toimii myös yhtiön hallituksen jäsenenä.

Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi (EU) 2017/1132 (*yhtiöoikeusdirektiivi*)[2]

Julkistettavat asiakirjat ja tiedot

Ehdotuksessa esitetään osakeyhtiön toimesta julkistettavien asiakirjojen ja tietojen lisäämistä siten, että uutena julkistettavana asiakirjana ja tietona olisi tietyissä tapauksissa ilmoitettava keskushallinnon sijaintipaikka ja yhtiön päätoimipaikka. Sama vaatimus koskisi Suomessa myös avoimia yhtiöitä ja kommandiittiyhtiöitä.

PRH katsoo, että uusi sääntely aiheuttaisi hallinnollisen taakan lisääntymistä, ja sen lisäksi se voisi myös aiheuttaa epäselvyyttä siitä, millä perusteella ratkaistaisiin yhtiön keskushallinnon sijaintipaikka ja yhtiön päätoimipaikka.

Konserneja koskevat tiedot

Ehdotuksen mukaan jäsenvaltioiden olisi varmistettava, että konsernin emoyhtiö ilmoittaa konsernistaan tietyt yhtiöoikeusdirektiivissä säädettävät tiedot. Ehdotettu sääntely konsernitietojen ilmoittamiseen velvollisesta on monimutkainen ja saattaa aiheuttaa tulkintaepäselvyyttä siitä, mikä konsernin yritys on kulloinkin ilmoitusvelvollinen. Konsernitiedot on ehdotuksen mukaan päivitettävä vähintään kerran vuodessa.

Kesäkuun alussa voimaan tulleen kaupparekisterilain tavoitteena on parantaa rekisteritietojen luotettavuutta ja ajantasaisuutta. *Ehdotuksen* kohdassa 1.4.2. mainittuna erityistavoitteena on lisätä kaupparekistereissä ja/tai kaupparekistereiden yhteenliittämisjärjestelmässä (BRIS) saatavilla olevien yhtiöitä koskevien tietojen määrää ja parantaa niiden luotettavuutta.

PRH suhtautuu ehdotettuun sääntelyyn konsernitietojen ilmoittamisesta

[2] Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi (EU) 2017/1132, annettu 14 päivänä kesäkuuta 2017, tietyistä yhtiöoikeuden osa-alueista

varauksellisesti. Rekisteriviranomaisella ei tämän hetken tietojen mukaan ole mahdollisuuksia saada luotettavaa tietoa kaupparekisteriin ilmoitettavien konsernitietojen oikeellisuudesta ja ajantasaisuudesta. Tämä saattaisi heikentää rekisteritietojen oikeellisuutta ja ajantasaisuutta.

Yhtiöitä koskevien asiakirjojen ja tietojen muutokset kaupparekisteriin

Ehdotuksen mukaan yhtiöoikeusdirektiivin liitteissä II ja II B lueteltuja yhtiöitä koskevien asiakirjojen ja tietojen muutokset merkitään rekisteriin ja julkistetaan viiden työpäivän kuluessa siitä, kun kaikki kansallisessa lainsäädännössä vaaditut asiakirjojen ja tietojen toimittamista koskevat muodollisuudet on saatu päätökseen, asiakirjojen ja tietojen vastaanottaminen mukaan luettuna. Kaupparekisterilain mukaan rekisteriviranomaisen on pyrittävä varmistamaan, että tieto tai asiakirja merkitään rekisteriin 21 vuorokauden kuluessa siitä, kun rekisteriviranomaiselle on toimitettu kaikki rekisterimerkinnän tekemiseksi tarpeelliset tiedot ja asiakirjat.

PRH katsoo, että vaatimus viiden päivän käsittelyajasta lisää huomattavasti rekisteriviranomaisen työtä ja resurssitarvetta. Tarkkaa arviota kustannusvaikutuksista PRH:lle ei tässä vaiheessa ole mahdollista antaa.

Yhtiölle määräaikavaatimus muutosilmoituksen ilmoittamisesta rekisteriviranomaiselle

Ehdotuksen mukaan jäsenvaltioilla on oltava käytössään menettelyt, joilla varmistetaan, että 16 artiklassa tarkoitettuihin rekistereihin tallennetut liitteissä II ja II B lueteltuja yhtiöitä koskevat tiedot pidetään ajan tasalla[3]. Menettelyillä on muun muassa vähintään varmistettava, että yhtiöt ilmoittavat rekisteriin kaikki asiakirjoihin ja tietoihin tehdyt muutokset enintään 15 työpäivän kuluessa niiden tekemisestä. Ehdotuksen mukaan tietyt julkistettavat tiedot eivät sisälly tähän vaatimukseen.

Kaupparekisterilain mukaan jos kaupparekisteriin merkityissä tiedoissa tapahtuu muutos, on siitä viivytyksettä tehtävä ilmoitus kaupparekisteriin (muutosilmoitus).

Substanssilaeista ainakin osakeyhtiölaissa (624/2006) ja osuuskuntalaissa on ilmoitusvelvolliselle säädettyjä määräajoista, joiden ylittämisestä on seurauksena asian raukeaminen. Kumotussa kaupparekisterilaissa (129/1979 viitattiin yritys- ja yhteisötietolain (244/2001) muutos- ja lopettamisilmoitusta koskevaan säännökseen, jonka mukaan ilmoitus on tehtävä viivytyksettä. Hallituksen esityksessä eduskunnalle yritys- ja yhteisötietolaiksi ja eräiksi siihen liittyviksi laeista (HE 188/2000 vp) on todettu seuraavaa:

> *”Tietojen ajantasaisuus edellyttäisi, että muutokset talletettaisiin ja rekisteröitäisiin ensi tilassa. Laissa ei kuitenkaan ole*

[3] Suomessa liitteen II ja II B mukaan sovellettavia yhtiöitä ovat yksityinen osakeyhtiö, julkinen osakeyhtiö sekä avoin yhtiö ja kommandiittiyhtiö.

tarkoituksenmukaista säätää, missä ajassa muutos- tai lopettamisilmoitus olisi annettava. Mahdolliset aikarajat ovat käytännössä jäykkiä ja voisivat joissakin tapauksissa jopa johtaa ilmoitusten viivyttämiseen. Tällöin olisi ilmeisesti harkittava muun muassa eri pituisten määräaikojen asettamista ilmoitettavien asioiden laadun perusteella. Riittävänä sääntelynä voidaankin pitää edellytystä tehdä ilmoitus viivytyksettä. Ilmoitus voidaan katsoa tehdyksi viivytyksettä, jos se on toimitettu tässä laissa tarkoitetulle viranomaiselle tavanomaisessa ajassa siitä, kun ilmoituksen tekeminen on ollut mahdollista. Yleensä huolellinen henkilö tekee ilmoituksen ensi tilassa siitä, kun muutos on tapahtunut ja siitä on voitu tehdä ilmoitus. Jos esimerkiksi rangaistussäännöksiä tulkittaessa selvitetään, onko muutosilmoitus tehty viivytyksettä, on otettava huomioon kaikki ilmoituksen tekemiseen vaikuttaneet olosuhteet."[4]

Hallituksen esityksen perusteluista käy perustellusti ilmi se, miksi aikarajan säätäminen voi monessa suhteessa olla ongelmallista. Direktiivin säännös ei välttämättä tarkoita sitä, että kansallisessa laissa olisi säädettävä esimerkiksi laiminlyöntimaksun määräämisestä. PRH kiinnittää huomiota siihen, onko rekisteriviranomaisella velvollisuus huomioida ilmoituksen ajankohta ja reagoida määräajan ylittämisiin, jos määräajasta ei ole säädetty substanssilaissa.

Tämä muuttaisi huomattavasti pitkään voimassa olleen käytännön ja voisi aiheuttaa yrityksille lisää hallinnollista taakkaa ja kaventaa niiden mahdollisuutta päättää itsenäisesti siitä, milloin ilmoitus olisi yhtiön kannalta asianmukaista tehdä. Toteutuessaan tämä lisäisi huomattavasti rekisteriviranomaisen työtä ja aiheuttaisi henkilöresurssitarpeen lisäystä.

[4] HE 188/2000 vp s.18.

Kokonaiskustannukset PRH:lle

Ehdotuksesta aiheutuvia kustannuksia ei pystyä luotettavasti arvioimaan tässä vaiheessa. Toteutuessaan ehdotuksesta aiheutunee myös huomattavaa henkilöstöresurssitarvetta.

PRH on arvioinut ehdotuksesta aiheutuvien tietojärjestelmäkustannusten olevan useita miljoonia euroja.

PATENTTI- JA REKISTERIHALLITUS

Digitally signed by PRH Signing Service:
Signed by: **Mika Paasikallio**
Date: **Mon Sep 04 18:25:28 UTC 2023**
In order to verify the signature, upload the document to https://virka.prh.fi/docsign/verify-document

Mika Paasikallio
lakimies
yritykset ja yhteisöt -tulosalue
oikeudellinen yksikkö